

Praxis

Saját Úton Alapítvány Tel: 137-1707

A Pszichoanalitikus Gyermek-és SerdülőTerápiás Intézet és a Tinédzser Ügyelet két munkatársával, Hódi Ágnessel és László Andreával a gyermekek elleni szexuális visszaélések természetéről, a lehetséges segítségről és a náluk előforduló esetekről beszélgettünk.

– Az egy éve működő szolgálat elmúlt 3 hónapjában a 124 jelentkező közül 5 olyan gyerek volt, akiknél a szexuális abúzus primer okként jelentkezett. Ez azért fontos, mert terápiás tevékenységünk problémaorientált, így nem feltétlenül derül ki, hogy esetleg ilyen jellegű probléma is motiválja a tüneteket. Az öt esetből 4 családon belül elszenvedett visszaélés volt, 1 pedig vonaton történt, egy kora szerint már nem gyerekek számító fiatal lánnyal. Reméljük, hogy itt, ezen a rendelési helyen inkább előjönnek majd ezek a traumák is, mint a ma még jobban ismert Faludi utcai rendelésben, mert ott nem tudjuk az anonimitást garantálni, lévén, hogy a Madarász utcai Kórházhoz tartozunk, és kártya bemutatási kötelezettség van. Ugyanakkor ez a hely még nem annyira ismert, hogy relevánsnak tekinthetők lennének esetszámaink.

– *Hová küldik a segítségre szorulókat, illetve hogyan kezelik a feltárt eseteket?*

– Igyekszünk mi magunk terápiás segítséget felajánlani, de vannak kifejezetten szakosodott kollegák is, talán Virág Györgyöt, Bagotai Tamást és Honti Kingát említhetjük a bírósági szakértőként ismert kollegákon kívül. Mi nem tekintjük feladatunknak a hatósági feljelentést, illetve klienseink ilyen típusú orientálását. Különösen azért nem, mert a szexuális abúzus fogalomköre rendkívül tág és nem biztos, hogy a hatósági, rendőrségi megközelítés és büntetőeljárás visz közel a megoldáshoz.

– *Van-e bejelentési kötelezettsége, orvosnak, pszichológusnak, ha tudomására jut ilyen eset? Tanultak, hallottak-e erről?*

– Ismereteink szerint semmi ilyesmi nincsen, tehát minden szakember a saját belátása szerint jár el.

– *Hogyan definiálnák az abúzust, mi mindent értenek alatta?*

– Ez nem könnyű kérdés, mert anélkül, hogy elméleti fejtegetésekbe bocsátkoznánk, el kell mondani, hogy a szexuális visszaéléssel tudományos kérdésként Freud foglalkozott először. A hisztéria leírásakor azt gondolta, hogy egy megtörtént abúzus okozza a traumát, majd módosította elméletét, miszerint az abúzus csak a fantázia szülötte, de időskorában visszatért eredeti feltevéséhez.

Ferenczi Sándor nagyon fontos elemmel gazdagította a vizsgálódás lehetséges módját „*Nyelvzavar a felnőttek és a gyermek között*” címen írt tanulmányával. Nagyon figyelmebe ajánljuk mindenkinek, aki ezzel a divatosnak ígérkező témával komolyan akar foglalkozni.

A felnőtt sokszor félreérti a gyerek gyengédség- és szeretetigényének megnyilvánulását, mert ez olyannak tűnik, illetve maga sem érti pontosan a saját érzelmi reakcióit, amik könnyen félrecsúszhatnak. Itt ugyanis olyan kommunikációs félreértés lehet, ami az érzések és érzelmek tisztázatlanságából, a gyerek öntudatlan „kihívó” viselkedéséből és a felnőtt inadekvát reakciójából is következhet. Nem kell ahhoz megerőszakolni egy gyereket, hogy traumát okozzon egy ilyen zavar és az általa indukált cselekvés, hiszen ha a felnőtt nem megfelelő választ ad a gyerek közeledésére, az kritikus helyzeteket teremthet. A gyerek sokszor folytatni akarja ezt a kapcsolatot, de nem azért, mert „rossz a vére”, vagy koravén, hanem mert félreérti, és másképpen kódolja azt. Ha a felnőtt letiltja ezt az irányt, felismerve, de nem tisztázva annak természetét, a gyerek komoly büntudatot érez a felnőtt helyett is, ez elnémítja őt. Tehát nem csak félelemből nem beszél adott esetben a történelekről, hanem mert bűnösnek érzi magát. Valamennyien ismerünk olyan szülői, pedagógusi reakciókat, amelyek ezt kiváltják a gyerekekből sokkal kevésbé kényes esetekben is, és ezek maradandó sérüléseket okozhatnak, különösen, ha feldolgozatlanok.

Semmiképpen sem függ ez a gyerek korától, sokkal inkább az érettségtől és a körülményektől.

– *Mivel lehetne elkerülni, megelőzni ezeket a félreértéseket?*

– A reflexes válasz, hogy fel kell világosítani a gyereket, beszélni kell ilyen dolgokról, természetesen kell viselkedni – nagyon logikusnak és egyszerűnek tetszik, de mi sajnos egyre gyakrabban találkozunk azzal, hogy a felszabadultnak tűnő viselkedés, az előzmények nélküli, felkészületlen „felvilágosítás” komoly traumákhoz vezet. Felelőtlenségnek érezzük, hogy a tömegkommunikációban elhangzanak kijelentések bizonyos szakemberektől, illetve igényként megjelenik, hogy a szexualitásról, az emberi testről nyíltan kell beszélni a gyerekekkel és akkor elkerülhető sokféle baj. Szakemberként ezzel csak akkor tudunk egyetérteni, ha azt is hozzáteszük, úgy kell mindennek történnie, hogy a szülő, pedagógus, vagy bárki más tudja, hogy a gyereknek milyen életkorában, érettségi fázisában mit és miért mond, csinál. Elvileg semmi rossz nincs abban a néhány éve divatos szokásban, hogy a szülők meztelenül mutatkozik, fesztelenül viselkednek a gyerekek előtt, vagy nem sikoltoznak, ha benyit valaki a fürdőszobába a családtagok közül. De ebből rendszert csinálni, és hangsúlyosan preferálni – károsnak tartjuk. Csakúgy, mint az együttfürdés, együttalvás szokását akár testvérek között. Ez nem jelenti azt, hogy ne tekintenénk rendkívül fontosnak a testi érintést, az együttes élményt, a gyengédséget szülők és gyerekek, testvérek között. De látni kell, hogy nem mindenki ismeri a határt a nyitottság, felszabadultság és a nem szándékos, de mégiscsak elkövetett visszaélés között. Nagyon komoly veszélyhelyzetbe kerül a gyerek és a kapcsolat is. Mi olyan tünetekkel találkozunk, hogy a gyerek túlmozgásos, ideges, nem tanul, csavarog, és csak elszólásból vagy szisztematikus explorációval derül ki, hogy mi van a tünet mögött.

– *Mit gondolnak a következményekről? Mit kell tenni egyik és másik esetben?*

– Nem feladatunk, hogy büntessünk, Ítélezzünk. Mi a gyereket, illetve a családot tudjuk terápiába vonni, gyógyítani. Fontos lenne, hogy tudjanak az emberek arról – laikusok és szakemberek egyaránt –, hogy hová lehet fordulni, ha baj van, akár a családban, akár

ismeretségi körben. Ugyanakkor szkeptikusak vagyunk a rendőrségi feljelentést és eljárást illetően. Azt, hogy a gyerekkel tudatosan visszaélő felnőttet meg kell büntetni, nem vitatjuk, de kérdéses, hogy a büntetés magában mit segít, hiszen az elítéltek nem kapnak gyógykezelést a börtönben és ismereteink szerint kérésre sem „jár” ilyesmi. Másrészt sajnos nem kizárhatók azok-az esetek, amikor párkonfliktus, bosszú vagy egyéb ok miatt embereket feljelentenek akár szülők, nevelők, vagy például szomszédok. Nagyon fontosnak tartanánk filmek bemutatását, amelyek a dokumentum vagy művészet formanyelvén beszélnek erről. Sok ilyen van külföldön, és nagyon komoly hatást gyakorolt a közvéleményre, de azt is meg kell tudni akadályozni, hogy akár gyerek, akár felnőtt áldozatává válják egy hamis vádnak. Ezért mi a hangsúlyt az ismeretátadásra, megelőzésre és gyógyításra tennénk, nem a büntetésre.

Herczog Mária